KARL MAY

AVENTURI PRIN LUMEA LARGĂ
Nr. 10

KARL MAY

SAIWA TJALEM

V.1.0

I

VÂNĂTOARE DE URS ALB

Un grohăit aspru m-a trezit din somn. A fost oare numai sforăitul unui tovarăş ori tovarăşă de somn. În cortul de iarnă, închis peste tot, era un aer nesuferit.

Aici zăceau înghemuiți opt oameni şi cinci câini, nu mă întrebați cum. Închipuiți-vă, treisprezece făpturi culcate la întâmplare, aşa că în toate părțile dădeai de mâini, de picioare, de labe amestecate la un loc, de-ți venea să crezi că nici stăpânii lor nu le-ar mai putea descurca. În mijlocul cortului făcut din piei de ren mocneau rămăşițele unui foc uriaş, răspândind un nor de fum usturător, căci deschizătura de sus care ținea loc de coş era astupată. Stăteam cu capul maicii Snjera – ceea ce pe limba laponă înseamnează şoarece – şi Doamne, tare mai mirosea a untură de peşte.

Piciorul meu cel drept era pe pieptul unchiaşului Zette, adică săgeată, iar piciorul meu stâng slujea de pernă unui câine, tata Pent, adică binecuvântatul, îmi descheiase şuba, ca să-i cuibărească odoru-i de cap pe burta mea, încât coada câinelui, ce-şi făcuse saltea din pieptul lui Pent, îmi gâdila prietenos nasul. Pe lângă aceste plăceri mai era şi o căldură nespusă din pricina îmbrăcămintei mele din piei şi blană, precum şi a aerului straşnic parfumat de sudoarea şi de răsuflarea a treisprezece inşi. Mai puneți la socoteală şi micuțele vietăți mici şi săltărețe care mişună în blana câinilor şi fac trambulină şi din pielea oamenilor şi despre care eschimoşii au un cântec vesel, care începe cu vorbele „ghici ce mişcă, ghici ce pişcă”. Mai țineți seama şi de orchestra de

sforăieli, unele ca trombonul, altele ca piculina, de care răsuna cortul şi nu vă veți mira deloc că mi-am întrerupt o clipă plăcerile somnului.

Dar nu fusese cum crezusem, un horăit ce mă deşteptase. Nu, acum a doua oară am auzit acel grohăit, acea mormăială răguşită. Venea de afară, nu prea departe de cort. Apoi a răsunat o împuşcătură şi cineva a strigat: *„Attia, tassne le tarfok*", adică „Tată, ursul!".

Într-o clipă cele cincizeci şi două de picioare, mâini şi labe au prins a se mişca. Ele, care păreau atât de încâlcite, într-o clipă s-au descurcat. Cei opt oameni strigau şi zbierau, cei cinci câini lătrau şi urlau. Focul l-au călcat şi stins de tot. Fiecare îşi căuta armele şi le-a înhățat pe ale altora. Nu a trecut un minut şi eram afară, alergând spre locul unde Neete, fiul bătrânului Pent, striga după ajutor. El şi cu Kakke Keira erau de strajă. A venit alergând înaintea noastră strigând din răsputeri:

— *Tarfok, tarfok, le mezam,* adică, ursul, ursul mi-a luat un viței de ren.

— Unde-i! a făcut bătrânul.

— *Tuos, tuos, cvouto pluewai* – colo, colo, în mlaştină.

— Luați-vă schiurile, a poruncit tata Pent, puştile, cuțitele şi sulițele. Luați şi funii. Noi pornim după el.

Schiurile erau rezemate de cort. Mi le-am prins la picioare cu curelele şi am pornit patinând prin zăpadă spre mlaştina din câmpia ce nu era departe de locuința laponilor. Kakke Keira a rămas cu bătrâna şi cu cele trei fete. Noi eram cinci, Pent, unchiul Tete, Neete, eu şi un servitor, Anda.

O fi fost unu după miezul nopții, dar vedeam bine, căci pe cer era o aureolă boreală, aşa de măreață, aşa de minunată, cum nu mai văzusem până atunci. Nu era obişnuita ei lumină slabă care acum se lățeşte lin, acum scade, cu un joc domol de culori, nici acel fenomen liniştit şi mare, pe care îl admirasem adesea pe bolta cerului nordic, ci era o azvârlire neîntreruptă şi năprasnică de mănunchi de culori, ce țâşneau să cotropească parcă nemărginirea. Un val-vârtej de mii şi mii de roți ce se fugăreau, din ce în ce mai mari,

înteţite goane, lupte, încăierări de tot felul de vâlvori de lumină de culori şi nuanţe. O privelişte care m-ar fi covârşit într-adevăr cu puterea ei dacă nu eram tocmai acum în *dordora* pătimaşă a vânătoarei. Urmele ursului se cunoşteau bine pe zăpada groasă. Peste puţin l-am zărit departe ca un punct negru, fugind pe faţa albă a mlaştinii îngheţate. Dar era, desigur, o jivină puternică dacă putea să alerge atât de repede, deşi târa cu sine în bot viţelul de ren. Dar nu ne prea înspăimântam. Ursul polar e mai puţin temut decât lupul. Nu-i atât de fioros ca de pildă grizzly, ursul cenuşiu american. Se dă la om doar de prea flămând, numai că eschimoşii sunt foarte buni alergători pe zăpadă. Acum zburam cu schiurile prin mlaştină ca un tren accelerat, Dar lui Pent tot i se părea că nu-i destul de iute.

— Mai repede, striga el, altfel ajunge *finopul* – dealul şi se ascunde în stânci. Acolo anevoie îl mai putem urmări.

Ne-am avântat mai grăbiţi, dar parcă ursul auzise vorbele şefului şi a făcut deodată la stânga, Dobitocul prinsese de veste că-l urmărim şi tropăia acum drept spre colina de la poalele *finopului*, cu brazi negri acoperiţi de zăpadă. Am încercat să-i tăiem drumul fugarului. Fără folos! N-am apucat să ajungem până la deal şi ursul ne-a pierit din ochi.

— Aici e urma, a făcut unchiul Zette, duce pe locul cel mai rău. Lepădaţi schiurile, aici nu mai folosesc!

Am luat în spate schiurile şi am suit dealul. Zăpada groasă de mai multe palme, urcuş anevoios. Ne dădeam silinţa să ne facem numai o apă din pricina hainelor grele, dar înaintam tot încet. În sfârşit, am ajuns sus pe podiş şi am găsit urmele ursului, care ne întrecuse cu mult. Pe aici locul era cu hârtoape lungi şi înguste. Eram siliţi să facem când la dreapta, când la stânga, când îndărăt printre crăpăturile de stânci ascuţite, pe jumătate acoperite de zăpadă. Ursul simţise o plăcere deosebită să ne prostească. Pe lângă asta, trebuia să fim mereu cu luare aminte, deoarece în orice clipă puteam da peste el după vreo stâncă. În sfârşit, am ajuns pe un dâmbuleţ, unde fiara făcuse un scurt popas. Aveam de-a face cu un şiret şi jumătate. Se hotărâse să se oprească în

locul acesta înalt, fiindcă de aici putea priveghea de departe apropierea noastră şi a fost aşa de prevăzător, încât făcuse în pripă, pentru orice împrejurări, o gustare. A stat cel mult zece minute, dar i-a fost destul să dea aproape gata vițelul.

— *Vuoike* – vai! a strigat tata Pent. Acest *partne rahakaze* – fiu al diavolului a lăsat numai pielea şi picioarele. *Hatesn somon kalkap laponet…* O să-l fac harcea-parcea…

A clătinat amenințător sulița deasupra capului şi i-a luat din nou urma. Aceasta ducea pe un drum prăpăstios, spre creasta *finopului*.

Zăpada groasă ne stânjenea grozav. Alunecam îndărăt aproape la fiecare pas. A trecut multă vreme până să ajungem sus în pădure. Noroc că brazii erau rari şi numai câteva stânci împrăştiate printre trunchiuri, astfel că urmele se vedeau bine. Am înaintat mereu tăcuți unul după altul. Deodată am vrut să trecem într-un luminiş, dar Pent care mergea înainte s-a oprit în dosul unui copac.

— De ce stai? a întrebat tare unchiul Zette.

Eu eram în spatele lui Pent şi ca şi dânsul văzusem un om care venea repede printre copaci, la stânga noastră. Auzind însă glasul unchiaşului, el a fugit îndărăt în desişul pădurii.

— Cine să fi fost oare? am întrebat eu şoptit.

— Nu l-am cunoscut, domnule, a răspuns bătrânul. Ce poate căuta un om la vremea asta aici?

— Ştiu că locuieşti singur în partea asta a locului.

— Da. Să fie vreunul care pribegeşte şi îşi caută pe aici un loc potrivit?

— Nu cred. Ne-ar fi dat bună ziua. S-a dosit, nare un gând bun.

— Crezi cu tot dinadinsul, domnule?

— Da!

— Atunci să-l urmărim.

A rostit aceste cuvinte grăbit şi îngrijorat.

Deocamdată nu mi-am dat seama. De aceea l-am întrebat:

— Crezi că e vreun ucigaş de reni?

— Nu, o fi altceva, *veljam* – frate. Vreau să ştiu cine este. Trebuie să mă iau după el. În vremea asta urmăriți ursul.

— Nu merge singur! a zis fiul său Neete.

— Ce ştii tu, puştiule! Porniți! Nu am nevoie de nimeni.

A spus vorbele astea atât de poruncitor, încât l-am ascultat fără să crâcnim.

Fireşte, nu era lucru neprimejdios să ai de-a face prin pădure pe o aşa zăpadă cu un străin care da atât de bănuit prin purtarea lui. Dar avea pe semne Pent pricină foarte binecuvântată să rămână singur, tocmai unde ar fi fost atâta nevoie de un tovarăş.

L-am lăsat în voia lui şi am pornit pe urmele ursului. Silința noastră era să fie curând răsplătită. Urma lui ne-a dus repede la un loc acoperit numai cu dărâmături de stânci şi bolovani. Aici se ascunsese fiara, căci făcând ocolul, n-am mai dat de alte urme.

Până aici câinii stătuseră pe lângă noi, fiecare legat de stăpânul său. Acum, când am înconjurat locul, le-am dat drumul şi au năvălit printre pietre. Odată cu lătratul lor răsunător am deosebit un mormăit înăbuşit şi nemulțumit. Câtva timp zgomotul a încetat. Apoi s-a întețit de cealaltă parte. Câinele eschimoşilor apucă lupul de beregată, dar e foarte băgător de seamă cu ursul. Îl scoate din bârlog fără să se bage în primejdie, aşa că nici de data asta fiara nu a rănit vreun câine. Am auzit însă o descărcătură de puşcă şi numaidecât încă una. Câinii au început un lătrat de izbândă şi am ghicit că ursul a fost doborât.

— Neete, l-ai dat gata? a strigat Anda, care stătea în dreapta mea.

— *Mije lepe vinzam* – am biruit! a răspuns din cealaltă parte a luminişului cel întrebat. *Vizodake te tarlok* – am ucis ursul, veniți aici prieteni.

Am alergat. Ursul zăcea la pământ. Flăcăiandrul Neete îl lăsase să i se apropie până la doi paşi, îi vârâse apoi cele două țevi ale puştii în gura căscată şi descărcase de două ori.

— Ştia că mi-a mâncat viţelul, a zis el vesel, de aceea a venit drept la mine ca să-l omor eu.

La laponi fiecare membru al familiei are vitele sale în turmă, cu semne deosebite. La naştere, tatăl numaidecât

dăruieşte copilului un ren, la botez altul, când i se vesteşte cel dintâi dinte, cel care îl descoperă îi dăruieşte al treilea ren. Şi slugilor pe lângă leafă le dăruiesc reni. De aceea, un bărbat care se însoară cu o slujnică încropesc repede o turmă şi sunt gospodari. La ei nu-i sărăcie decât doar dacă îşi pierd cumva turma din boală, ori de vreun ger fără de zăpadă. Din această pricină renul nu poate scoate muşchiul de sub gheață.

— *Zotn le enac* – e un urs, nu ursoaică, a făcut unchiul. Jupuiți-i blana şi tăiați-l în bucăți, ca să-l putem duce mai lesne. *Rupwaha mijijt, katje mije vattepe* – al vostru e trupul, labele le dăm…

Şi s-a oprit la mijlocul vorbei. Fiind eu de față, a crezut de cuviință să nu isprăvească. Am înțeles. Eschimoşii, cei mai mulți, sunt creştinați. Dar au încă multe erezii din vremea păgâniei lor, la care țin cu îndărătnicie, dar nu le place defel să afle străinii. Poate că labele le jertfesc lui Thieres, unul dintre zeii lor vechi, al cărui idol e cioplit dintr-un buştean. Mulți îl țin într-o pădurice tăinuită, ca lucru sfânt. Au tăiat labele şi le-au legat deosebit.

— Vedeți ce slăbuți ajung la vremea asta, a zis Neete, fiul lui Pent. Ursul acesta a stat în pământ şi l-a tulburat cineva din somnul de iarnă. Acum îşi căuta alt adăpost şi-l răzbise foamea, sărmanul. Venise aşa de tiptil, încât l-am auzit abia, pentru cea din urmă dată, când a mormăit. Ducă-i-se sufletul să se plimbe pe veci ca stafie în codrul pustiu!

Am luat cu noi bucățile mari ale fiarei, care era lungă de vreo şase picioare şi am plecat îndărăt. Când am ajuns la locul unde tata Pent se despărțise de noi ne-am oprit.

— Nu s-a întors, am zis eu. Oare n-ar fi bine să vedem ce e cu el?

— Nu se cuvine, a zis unchiul Zette. Dânsul e stăpânul şi a poruncit să nu meargă nimeni cu el. Trebuie ascultat.

— Şi dacă i s-a întâmplat o nenorocire?

— Nu cred. Cunoaşte fiecare palmă de loc, fiecare copac din pădure şi fiece fiară ce trăieşte aici. Putem fi cu totul liniştiți. Se va întoarce acasă.

— Mă îndoiesc. Dânsul ca vânător ar fi venit să ucidem ursul.

— Eram doar destui, ştia el. Putem merge liniştiți înainte!

Am ieşit din pădure, am coborât dealul stâncos şi ajungând iarăşi în câmpia mlăştinoasă, ne-am putut pune din nou schiurile, ca să înaintăm mai repede. Aurora borealã se stingea când am ajuns la cort.

Osatura cortului era din prăjini înfipte roată în pământ şi aplecate în aşa fel ca să se împreuneze toate sus. Era acoperit cu două rânduri de piei de reni, tata Pent fiind unul dintre cei mai bogați eschimoşi de aici. Sus lăsase o gaură să iasă fumul.

La vremea culcării însă o astupau, să nu vină frigul.

Îmbrăcămintea asta din piele înconjura cortul şi se mai întindea în jur pe pământ, aşa că între cele două pături venea ca un fel de loc de păstrare unde țineau felurite provizii. Acum, iarna, cortul era acoperit cu un strat gros de zăpadă, ce nu lăsa frigul să pătrundă. În mijlocul locuinței era cum am mai spus, vatra focului, deasupra căreia atârna o căldare de aramă legată cu un lanț de una din prăjini. Jur împrejur. Aşternut de fân acoperit cu piei tăbăcite moi, servind drept culcuş şi lavițe de odihnă familiei şi… câinilor. Vasele bucătăriei stăteau atârnate de pereții înclinați. Sus, aproape de deschizătura fumului, atârnau şunci şi stomacuri de ren, în care păstrau brânză ori lapte înghețat, sau sânge de ren, socotit leac pentru toate bolile. Când am ajuns ne-a întâmpinat cu bucurie Kakke Keira, gândind la şuncile de urs, mâncarea aleasă a laponilor. La strigătul lui au ieşit şi femeile.

II

O SALVARE MIRACULOASĂ

— *Cussne le attje* – unde-i tata? a întrebat mama Snjera, după ce a aruncat o privire spre noi şi l-a văzut lipsind.

— N-a sosit încă? a întrebat cu mirare unchiul Zette.

— *Nu, etnatiam* – nu, unchişorule.

— Unde a rămas el?

— În pădure.

— În pădure? *În wuarai* – în zăpadă? Dacă se dă la el un urs, un lup, ori un duh rău! De ce a rămas el în pădure?

— A văzut un om şi s-a luat după dânsul. Era un străin care se ascundea de noi.

— *Tije lepet takkan ierpmetipme* – rău şi fără cap ați făcut. Poate străinul e un omorâtor de reni. O fi înarmat straşnic. De ce l-ați lăsat singur pe tata?

— *Zotn le travam nau* – dânsul a poruncit.

— Atunci a trebuit să vă supuneți! a făcut ea mai liniştită. Porunca lui trebuie ascultată. Ştie el ce face.

Tata Pent era patriarh desăvârşit, domnind absolut. Toți îl ascultau orbeşte. Când li s-a spus că el a voit să fie singur, femeile au început prin a se îndeletnici cu îngrijirea vânatului ce-l adusesem. Labele pieriseră fără să ştiu unde. Măruntaiele le-au aruncat în căldare, să le fiarbă şi să le mănânce pe dată., iar carnea au atârnat-o la *grig*.

Oamenii şi câinii s-au aşezat iar prieteneşte la foc. Le pierise somnul. Când iată că am auzit la intrarea cortului o râcâială şi pielea care ținea loc de uşă s-a ridicat în sus.

— Repede! Vulpe! a strigat mama Snjera speriată.

Aşa-l chema pe câinele cel mai drag bătrânului şi care

mersese cu el în pădure. A intrat pe sub pielea uşii târându-se şi a stat locului cu coada între vine, urlând plângător.

— *Repe, cusne le attja?* Repe, unde-i tata? a întrebat unchiul sărind repede de pe aşternut.

Câinele a priceput că l-au înțeles. A sărit scheunând la această întrebare şi a plecat spre uşă.

— Cere ajutor, am zis eu luându-mi puşca. Lui stăpânul său i s-a întâmplat o nenorocire. Să plecăm după câine.

— Ori s-o fi grăbit să vină acasă, a făcut Kake Ke. Argatul pe care îl înlocuise alt argat la strajă.

— Nu. Se poartă ca un câine care cere ajutor.

Am ieşit înaintea uşii şi l-am strigat din răsputeri pe bătrân. Era o noapte luminoasă de nord. Din pricina gerului strigătul a răsunat departe. Dar cât de încordat ascultam, nu auzeam nici un răspuns.

— Domnule, ai dreptate, a făcut unchiul, i s-a întâmplat ceva. Luați-vă schiurile şi armele şi să ne ținem de câine.

— Nu-i destul, am zis eu, luați şi curele, funii şi prăjini. Poate a căzut într-o prăpastie.

Femeile se văicăreau şi boceau, iar noi am luat tot ce trebuia. Am încălțat schiurile şi am pornit pe urma câinelui, legat cu o curea, ținut de unchiul care mergea în fruntea noastră. Am apucat în cealaltă parte de cum venisem. Când goneam ursul, ne venea dealul la stânga, acum la dreapta. O câmpie acoperită cu zăpadă groasă se întindea la poalele înălțimii. Câinele alerga în salturi mari de-a lungul ei şi fără schiuri nu ne-am fi putut ține de dânsul. Am mers aşa vreo patru mile engleze, apoi câinele a cârmuit-o la dreapta şi s-a întors spre o ridicătură, care nu avea urcuş greu, aşa că nu a fost nevoie să lepădăm schiurile. Mergeam tot aşa de iute ca până acum şi am ajuns la un podiş despădurit, care de partea cealaltă se pogora nespus de repede.

— *Ipmel!* a strigat unchiul înspăimântat. *Zotn vatsa, Zalaignai!* Dumnezeule, a apucat peste ghețurile crăpate! *Orrop vahroc* – să fim cu luare aminte.

A strâns cureaua, ca să-l facă pe câine să meargă mai încet şi încerca drumul cu sulița la fiecare pas.

— Locul acesta e primejdios, domnule, mergem pe deasupra *rutaimonului* – iadului, unde locuiesc duhurile. Fiecare îşi are prăpastia sa, acoperită cu zăpadă ca să înşele pe bieţii laponi. Trece cineva pe acolo, cade în iad, dacă *Zaivaolmak* – duhul pădurii nu-i întinde mâna să-l ajute. Câteodată vine şi un înger sfânt de-l scoate afară.

În mintea laponilor se amestecau icoane păgâne cu cele creştine. La urma urmei, lor le e tot una dacă le vine în ajutor un înger ori un zeu păgân. Poate că ei cred că şi unul şi altul sunt tot atât de puternici.

Înaintam încet şi într-adevăr, pe acest podiş întâlneam spărturi acoperite cu o pojghiţă de gheaţă, care poate ţinea un câine, dar nu un om. Cunoşteam locurile primejdioase după culoarea acoperişului subţire şi peste ele săltam proptindu-ne în lănci.

Pe urmă am luat-o la vale. Aici trebuia să înţepenim bine lăncile, ca să nu dăm de primejdie. Spărturile erau mai dese decât până acolo. Câinele trăgea din răsputeri cureaua şi la o opinteală chiar a rupt-o, năpustindu-se la vale. Nu departe s-a oprit şi a început să urle prelung.

— Acolo e! a strigat unchiul Zette. Numai de-am fi ajuns la vreme!

Am alergat într-un suflet şi iată-ne în faţa unei prăpăstii adânci şi înguste. În acoperişul ei de zăpadă îngheţată era o spărtură rotundă ca o copcă.. Câinele râcâia să-i lărgească gaura, dar se ferea să nu cadă. O urmă de schi venea de la dreapta până aici, dar nu mergea mai încolo. Nete, fiul său. S-a culcat pe omăt şi a strigat:

— *Attjo, totn lep tanne?* Tată, eşti acolo?

Nici un răspuns, dar câinele nu-şi afla locul Se opintea mereu, parcă să se arunce în hău, dar frica îl oprea.

— E jos acolo, am spus eu. Să lăsăm vorba, nu e vreme de pierdut. Daţi funiile, unul trebuie să se coboare.

— Mă cobor eu, a zis Neete, sunt cel mai uşor. Dumneata, domnule, eşti cel mai mare şi mai voinic dintre noi toţi. O să ţii cureaua.

— Bine! Legaţi toate lăncile împreună şi aşezaţi-le de-a

curmezişul peste spărtură, ca să ne slujească de reazăm. Dar repede.

Peste o clipă tânărul plutea lăsat în spărtură, unde trebuia să fie un frig grozav.

Nu a ajuns departe şi a dat un semn.

— *Mon lep zot* – l-am găsit, a strigat el. Mai lăsați jos o funie.

Funiile erau subțiri, dar împletite din curele de ren şi nu se rup lesne. Puteai să te încrezi în ele. Îl țineam pe fiu şi am mai slobozit o funie, ca să-l lege pe bătrân. A lucrat repede şi i-am scos pe amândoi.

Tata Pent a căzut țeapăn pe zăpadă.

— E mort, a strigat, văitându-se Neete. Duhurile rele i-au luat viața.

L-am cercetat pe lapon şi am văzut că inima îi bătea.. Dar mâinile şi picioarele îi erau țepene. Am căutat să-l liniştesc:

— *Zotn ela* – trăieşte! E numai leşinat. Cum l-ai găsit stând în prăpastie? Pesemne că nu e adâncă?

— Vai, domnule, e foarte adâncă, dar e îngustă, aşa că sulița i s-a oprit şi l-a ținut.

— Wekkes auto – ce minune!

— Da, sfântul Iezots – Isus l-a păzit, dar nu s-ar putea să şi moară?

— Dacă s-o fi lovit cu capul de gheață! Hainele îi sunt groase, dar e amorțit de ger. Pesemne că a stat mult în prăpastie. Bănuiesc că e lovit, căci din leşin se trezea el acolo de mult. Luați sulițele şi faceți o targă. Să-l ducem la cort. Unul să fugă după sania cu reni, să-l vedem mai repede acasă.

— Plec eu, a făcut credinciosul Kake Keira. Alerg iute ca să nu-mi fie frig şi vă las blana, altfel nu puteți face targa.

A aruncat blana, a luat sulița şi a pornit în goană îndărăt, cu schiurile, pe drumul pe care venisem. Cu ajutorul sulițelor, prăjinilor, funiilor şi a blănii am înjghebat o targă destul de bună. L-am legat pe bătrân bine şi la drum! Ne venea greu, doar nu era lucru uşor să treci cu o povară peste spărturi. Trebuia multă băgare de seamă şi timp. Când am

ajuns în vale, era şi sania. Kakke Keira luase blana lui Anda.

L-am legat pe bătrânul leşinat în sanie şi am pornit în goana cea mai mare spre cort. Bineînțeles că sania trasă de reni iuți ca vântul şi mânați de unchiul Zette a ajuns înaintea noastră. Cum am venit şi noi, am lepădat schiurile şi am intrat în cort. Am găsit pe tata Pent întins lângă foc şi tot în nesimțire. Cu toate acestea, mama Snjera şi fetele, tot bocind şi văicărindu-se, se căzneau de zor să-i bage cu de-a sila în gura căscată sloiuri mari de sânge de ren înghețat.

— Vreți să-l omorâți? am strigat eu.

— Sângele e bun la orice, domnule, mi-a răspuns baba.

— Lui îi strică. Scoateți-i din gură şi desfaceți-l la haine. Am eu un leac mai bun!

În sacul meu de medicamente îmi rămăsese numai nişte tinctură de sunătoare. E bună pentru rănile din cădere, dacă nu era ceva atins înăuntru. I-am desfăcut hainele să poată răsufla mai lesne şi fiindcă nu puteam avea amoniac ori spirt de *natt,* sau ceva asemănător, le-am cerut tabac. Toți se minunau cum o să tragă mortul tabac, cu toate astea, bărbații şi femeile s-au grăbit să-mi întindă fiecare câte o tabachere făcută din piele de ren. Laponilor le place tabacul, ca şi rachiul, dar fiindcă de acesta duc lipsă fumează tutun şi trag tabac cu atât mai mult. Aşa că era destul în cort.

I-am pus amețitului puțin tabac în acel loc al feții pe care laponii îl numesc *niuonne* – nas. Şi într-adevăr, n-am aşteptat mult efectul. Fruntea îngustă şi ascuțită s-a încrețit, ochii închişi au început să tremure, gura i s-a căscat încet, e drept, dar cât se poate de mult. Obrajii unşi cu catran împotriva frigului şi insectelor s-au întins şi deodată s-a produs cunoscuta explozie, pentru care toate limbile lumii au unul şi acelaşi sunet – hap… ciu!

— *Aetnan* – cu sănătate! au strigat toți nebuni de bucurie.

Vraja se sfărâmase, se sfârşise. A deschis ochii, s-a uitat uimit împrejur şi a rostit cu glas răspicat:

— *Muaji, vattopti malep…* Dați-mi sânge.

Mama Snjera m-a privit întrebător. Am afirmat din cap, căci nu mă lăsa inima să nu împlinesc dorința unui om abia

scăpat de la moarte. Dar cum în stomacul de ren ce-l aveau început, li se părea că nu era destul, au adus şi au început altul. Au spart bolovanul de sânge şi mama şi cele trei fete s-au repezit să-l îndoape, aşa că a trebuit să înghită de cinci ori până să poată răsufla o dată.

Bolnavul a înghiţit cât ai clipi bulgăr după bulgăr de sânge îngheţat şi era atât de lacom de leacul mântuitor de moarte, încât m-a prins groaza şi la urmă l-am oprit. Îndată ce nu s-a mai îndeletnicit cu înghiţitul, a dus mâna la cap şi s-a văitat:

— *Monlep oluocatest. Mon lep havetetovum!* – Mă doare, sunt rânit!

L-am pipăit cu mâna şi am găsit sub gluga de blană o umflătură destul de mare. Se lovise.

— Tuni mon kajkap veccetet! – O să-ţi dau ajutor!

L-am mângâiat şi am apucat tinctura.

— *Tote lep pesker* – eşti doctor? a întrebat el.

— Da, am răspuns, ca să aibă încredere.

— Ce ai acolo?

— O doctorie să-ţi liniştească durerea.

— E bună la gust?

— Nu vei bea-o. O să te ung la cap.

— Dă-mi s-o miros.

— Fără să mă gândesc, i-am apropiat sticla deschisă de nas.

Dânsul a mirosit spirtul cu lăcomie şi a zis cu faţa veselă:

— Dă-mi mai bine, domnule, doctoria asta să o beau. O să mă vindec mai curând decât dacă ai să mă ungi cu ea la cap.

N-am vrut. Am cerut o cârpă dintr-o haină de vară. Am muiat-o şi l-am legat la umflătură. Fiindcă trebuia peste scurtă vreme să ud din nou legătura, n-am pus sticla în sac.

— Attje, cum ai căzut în spărtură, l-a întrebat Neete?

Bătrânul a tăcut puţin, apoi a răspuns:

— Nu mă întreba! O să vă spun eu mai târziu!

Trebuia să ascultăm de această poruncă. Nu pricepeam de ce nu ne lămurea, doar îl scăpasem de la moarte şi eram vrednici de această încredere. El a întrebat cum s-a sfârşit vânătoarea şi cum am dat peste dânsul de l-am ajutat. Ne-a

ascultat. Cum a aflat că fiertura de urs e încă fierbinte în căldare, a cerut să se aducă cuțitele şi să se înceapă numaidecât o gustare. Mama Snjera a luat cu țepuşa bucăți de măruntaie şi le-a pus în şorțul ei de piele. Al cărui luciu soios te lăsa să ghiceşti la câte şi câte mai servise în viața lui. Se măruntea acolo, iar bărbații şi câinii luau ce le poftea inima.

În ce mă priveşte, am avut fericirea să mă îngrijească frumoasa Marja, fiica mai mare a lui Pent. Era poate de douăzeci şi trei de ani. În cele paisprezece zile cât m-am oprit în cortul lor, părea că-mi făcuse un locşor prietenesc în inima ei. Îmi venea până la subțioară, avea în cozi ca vreun kilogram de untură, iar fața îi lucea de un strat gros de catran. Buzele ei zâmbeau pe o întindere cam de doisprezece centimetri. Năsucul îi era o alună. Ochişorii, din cauza luminii veşnice a zăpezii, se învățaseră a clipi întruna. Dar mie unul, spun drept, nu-mi prea făceau cu ochiul.

Dânsa fărâmița cu degetele ei negricioase, grăsulii şi unsuroase cele mai bune bucăți ce le putea smulge pentru mine din colții câinilor şi mi le îndesa cu drăgălăşenie în gură, neținând seama de mofturile ce părea că fac, de câte ori îmi feream cu îndărătnicie capul. Părinții păreau prietenoşi de această hârjoneală prietenească. Am putut scăpa de stăruitoarea îndopătură ridicându-mă pe o clipă şi fugind afară ca să-mi recapăt stăpânirea organelor mele de mistuire, răscolite.

Când m-am întors, mi-a dat de bănuit zâmbetul de fericire cerească ce-mi aruncau toți ochii. Îndată mi-am dat seama de neprevederea mea şi m-am repezit la sticlă, dar era goală goluță. Laponii şi laponele îşi fricționaseră stomacul pe dinăuntru cu tinctura mea. Îmi venea gust să-i cert straşnic, dar a trebuit să râd cum bătrânul căuta să se dezvinovățească.

— Domnule, n-o să ne ocărăşti. Am mâncat din urs şi am simțit că era bolnav, de aceea am luat câte o duşcă din doctoria ta care vindecă orice boală. Mie la cap nu-mi mai trebuia. Mi-a trecut. Sunt sănătos.

I-am întins sticla goală:

— Ai luat doctoria, ia şi sticla… Ți-o dăruiesc.

Le-am făcut mare bucurie cu sticla asta. Căci o carafă sau o sticlă e o raritate prețioasă în gospodăria unui lapon. De aceea a zis bucuros:

— *Heratjam,* iubite domnişorule, eşti doctor mare de tot şi binefăcător. A fost o binecuvântare venirea ta în cortul meu. Ne-ai dăruit atunci trei sticle de vin spanco – spaniol, aşa îi ziceau romului, care ne-a uşurat inima. Dar doctoria ta ne place şi mai şi. Şi-i păcat că n-ai mai multă. Dar acum sunt obosit, culcă-te lângă mine. Când ne vom trezi o să te rog să vii cu mine iar pe deal. Avem de vorbit ceva foarte de seamă.

Toate cele petrecute ne obosiseră mai mult sau mai puțin, încât îndemnul bătrânului era tocmai la vreme. Au astupat deschizătura fumului şi iar ne aflam în acea stare, claie peste grămadă, ca înainte de năvala ursului.

III

HOŢUL TALERILOR DE ARGINT

Omul, mai ales călătorul, se deprinde repede cu toate, aşa şi eu. Am dormit fericit şi nu m-am trezit până când Marja cea nurlie a apropiat cizmele mele cele lungi, îmblănite şi s-a aşezat pe ele în loc de scăunel la foc, deşi din întâmplare picioarele mele erau în ele. Am răbdat greutatea mititicii cât a binevoit să stea. Pe urmă mi-am tras picioarele la loc. M-am sculat şi eu din culcuş, ca să văd cum pregătesc fiertura de dimineață. Se slujeau întâi şi întâi cu fiertura rămasă în căldare de la măruntaiele ursului, adăugând sânge înghețat de ren, brânză de ren uscată, ce aducea la gust cu o tabacheră veche de corn, dacă ai amesteca-o mult în gură. Pe urmă o porție de somon, al cărui miros de peşte vechi era mai mult decât pătrunzător. Au mai aruncat câteva mâini de *smordină,* ceva sare, pe care o aveau numai pentru că tata Pent era om bogat, nițică făină, ce semăna a tărâțe uscate de ferestrău şi au mai adăugat şi mațe de urs mărunțite, a căror curățire lăsa mult de dorit.

În loc de fiertură am cerut să-mi dea o bucată de carne. Mi-au dat cu multă voie bună, părând bucuroşi de porția mea de fiertură, pe care au împărțit-o între ei.

După gustarea asta de dimineață, dimineață e un fel de a zice, când de luni de zile ne aflam în noaptea de iarnă, am plecat cu tata Pent luând sulițele şi puştile. Ne-am încălțat cu schiurile. M-a dus pe acelaşi drum de ieri şi am bănuit că vrea să tăinuiască întâmplarea nenorocită. Mergea tăcut. N-a spus un cuvânt până ce am ajuns în pădure, la locul unde ne despărțisem ieri de el.

— *Pieio, herra* – şezi, domnule, a zis el aşezându-se pe zăpada moale. O să-ți vorbesc de ceva, dar nimeni nu trebuie să afle.

Stăteam lângă el, iar câinele fără de care nici un lapon nu pleacă de acasă, s-a aşezat înaintea noastră. Chiar şi oaspetelui, dacă stă mai mult, îi dau asemenea însoțitor credincios. Bătrânul a privit puțin înaintea lui. Căuta se vede cum să înceapă vorba. Tăceam ca să nu-i tulbur chibzuiala, în sfârşit a început:

— Domnule, poți să ții o taină?

— Da, am zis eu scurt.

— Şi n-o s-o spui?

— Nu!

— Bine! Mă pot încrede. Vrei să-mi prinzi un hoț?

— Un hoț? Eu? Am întrebat mirat.

— Da, tu! La noi când se face o faptă rea, trimite regele soldații să caute pe făptaş. Dar trece multă vreme până fac drumul încoace, iar până atunci vinovatul fuge în *Norgia* – Norvegia, unde nu-l mai pot urmări. Rareori sunt oamenii aceştia destul de ageri ca să prindă un *zamelats* – lapon, care cunoaşte locurile mai bine decât ei.

— Ți-a furat ceva? l-am întrebat.

Fața-i prietenoasă i s-a posomorât.

— Da, a răspuns el cu o căutătură sălbatică în ochii mereu sclipitori.

— Cine?

— Nu ştiu.

— Ai bănuieli?

— Nu.

— Ce ți s-a furat, un ren?

— Ei, domnule, cum aş putea să ştiu de mi s-a furat un ren? Am peste o mie de capete, din care se pierde câte unul. Când mi se fură un ren nu mă supăr aşa de mult. Furtul e mult mai mare, mi-au furat bani, mulți bani.

La aceste vorbe a izbucnit în plâns. Firea copilărească a laponilor nu poate suferi nenorocirile cu răbdare bărbătească.

Am început să pricep. Hoțul să fi fost omul care fugise ieri de noi? Descoperise ascunzătoarea lui Pent? Tata Pent era foarte bogat. Avea peste o mie de reni, cum spusese singur. De bună seamă îngropase mult bănet.

Când laponul merge la bâlci, ori la unul din puținele orăşele, caută să i se plătească pieile şi alte mărfuri cu bani de argint. Aşa că în fiecare an curge argint din belşug în acele locuri sălbatice ale nordului. Acolo se mistuieşte. Laponul rareori mai dă un ban îndărăt din câți îi intră în mână.

Dacă şi-a umplut punga, caută un loc singuratic în pădure, în mlaştini, ori în stânci. Păstrează cea mai mare tăcere. Spune moştenitorilor numai când e pe moarte. Ca să nu-şi piardă toți banii, dacă i-ar descoperi cineva, ascunde în mai multe locuri şi trece din când în când să-i vadă, ca să se bucure de bogăția sa. Nu rar i se întâmplă laponului să moară pe neaşteptate, fără să apuce a destăinui cuiva unde a ascuns banii, ori spune atât de nedesluşit, încât rudele nu pot găsi locul. Câteodată se întâmplă o prăbuşire ceva şi nu se mai poate găsi banii. Sume însemnate se pierd fără vreo nădejde de a mai ieşi la lumină. Această pustie stâncoasă a Laponiei înghite o mulțime de bani, fără a da vreo dobândă.

— Pot să ştiu câți bani aveai? l-am întrebat pe bătrân.

— *Oyecte vuosah* – două pungi, a răspuns el.

— Erau ascunse?

— Da, domnule, dar nimeni nu trebuie să ştie unde sunt ascunşi talerii. Nici fratele, nici nevasta, nici copiii.. Am vândut multe piei, multă brânză şi multe mănuşi împletite de fiicele mele. O parte le-am schimbat pe ce-mi trebuia şi mi-a mai rămas două pungi cu bani sunători. Ieri când oamenii mei mulgeau renele, aşa că nu mă puteau urmări, am luat schiurile şi am plecat în mlaştină ca să ascund banii. La întoarcere am văzut un străin care mergea pe câmpie. L-am urmărit, dar a fugit. M-am întors la locul unde ascunsesem bani, i-am luat şi i-am ascuns în altă parte. La miezul nopții, când ne-am luat după urs l-am văzut iar pe străin. M-am gândit îndată că umblă după banii mei.

L-am urmărit, dar s-a făcut nevăzut. Am căutat ascunzătoarea şi talerii erau acolo. Însă în vreme ce mă uitam la ei, am căpătat o lovitură. Mi s-a întunecat înaintea ochilor şi am căzut. Peste câteva minute m-am dezmeticit, dar îmi luase banii. Hoțul era departe, îl vedeam zburând pe zăpadă. A încercat să apuce pe cealaltă parte a culmei, iar eu am cârmit spre ghețurile crăpate să-i tai drumul. Cunosc locul, dar mânia mi-a tulburat vederea. N-am băgat de seamă o crăpătură şi am căzut... Când m-am deşteptat eram în cort cu tabac la nas. Hoțul a scăpat.

— Nu l-ai cunoscut?

— Nu. S-a furişat după mine fără să bag de seamă. Avea pe față masca de iarnă, cum avem toți din blană, ca să nu ne înghețe obrazul.

— N-ai băgat de seamă măcar statura lui?

— Noaptea aici ține trei luni şi înşeală ochiul. Aurora era neliniştită şi lumina pâlpâia pe zăpadă. Cine să poată deosebi lămurit! Bărbatul era îmbrăcat ca oricine. Un *zamelats* seamănă cu altul, când nu-i în cortul lui. Nu l-aş mai cunoaşte. Dacă nu mă ajuți, *herra,* nu descopăr pe hoț niciodată, pierdut rămâne argintul meu strălucitor.

— Eu? Cum pot să te ajut dacă nici soldații regelui nu-ți folosesc? Cunosc țara tot aşa de puțin ca şi el şi n-am nici măcar împuternicirea ce o au ei de la stăpânire împotriva hoțului.

— Domnule, greşeşti! Capul tău e mai sus decât al tuturor *zamelaților* şi niciodată nu s-au văzut pe aici arme ca ale tale.. Orice hoț s-ar teme de tine. Ai fost în țări depărtate şi sălbatice, unde ai învățat să urmăreşti fugarii şi să le citeşti urma, cum nu putem noi. Tu singur ai povestit despre indianul pe care l-ai urmărit peste munți şi văi, ca să-i luați îndărăt pieile ce le furase. O să te duc pe urmele hoțului, sunt sigur că dacă le vei cerceta cu luare aminte nu va scăpa.

— Hm! Nu mă aşteptam la aşa încredere în mine. Pierdeam toată vaza dacă nu i-aş fi ascultat rugămintea şi de nu scoteam cercetarea la capăt bun. Deci am zis, mai

prefăcându-mă:

— *Attia* – tătucule, sunt de prea puțin timp în țara Zame. Nu cred că te pot ajuta.

El a clipit şi a zâmbit şiret:

— Domnule, poți, doar eşti doctor!

— Crezi că doctorii învață să prindă şi hoții?

— Glumeşti cu mine? Doctorul ştie tot, doctorul poate orice, numai să vrea!

— Cine ți-a spus asta?

— E nevoie să-mi spună cineva? Nu ştim cu toții că doctorul reuşeşte orice, căci a învățat să-şi scrie un *saiwa tjalem* – un răvaş sfânt, un talisman. Şi cine poartă un *saiwa tjalem,* aceluia nu i se poate întâmpla nici un rău, câtă vreme se îngrijeşte de el să nu se strice.

— Te înşeli, am zis clătinând din cap. Nu e nici un talisman şi nici un *saiwa tjalem* cu atâta putere.

— Ei, domnule, nu voieşti dumneata să spui! Chiar că am atare scrisoare.

— De la cine?

— De la un doctor pe care l-am întâlnit la Lulea, la mare. Era priceput la toate, mi-a dat leacuri pentru ochi, care mă dureau. Când l-am rugat pentru un talisman, mi l-a scris pe dată, fără să-mi ia bani. L-am purtat mulți ani la piept. În vremea asta, într-adevăr, n-am avut nici o nenorocire. Dar sudoarea l-a stricat şi de aceea şi-a pierdut puterea. De nu era atât de rupt, nu cădeam în spărtură. O să te rog să-mi scrii altul.

— Unde e?

— Aici, a zis arătând la piept.

— Poți să mi-l arăți?

— Doctorul acela nu m-a oprit. Vrei să-l vezi?

— Da!

A căutat sub cojoc şi şi-a scos o bucățică de piele împăturită, care atârna de un şiret. În piele era o hârtie îndoită. Pe care mi-a dat-o.

— Uite a zis el, cunoşti semnele de pe ea?

Rândurile scrise cu creionul erau foarte şterse. Am

cunoscut însă de la întâia privire că erau cuvinte nemțeşti. Mare mirare m-a cuprins întâi, dar când am putut desluşi rândurile, am izbucnit în hohote de râs fără sfârşit, Iată ce am citit:

„La Gange e parfum şi lumină, cresc pomi uriaşi plini de floare şi oamenii frumoşi îngenunchează lângă lotuşii în soare.

La pol sunt laponii murdari, mici, sluți şi cu râsul prostesc, chincesc *lângă foc şi frig peşte, orăcăie şi chicotesc. Un mucalit".*

Va să zică aceste versuri cunoscute ale lui Heine, în care îşi bate joc aşa de rău de bieții laponi, le purtat tata Pent ani de zile la piept, crezându-le paveze atotputernice! Duhul şugubăț al poetului nu se astâmpăra deci nici după moartea lui şi răzbise cu poznele şi ghiduşiile sale până în coclaurile zăpezilor polare! Dar cine să fi fost scriitorul acestor cuvinte? Să fi fost în adevăr un „doctor". Se poate ca un om cult să se coboare atât, încât să întărească superstițiile, credințele deşarte ale unui biet lapon? Cu tot râsul meu, m-am mâhnit şi am zis:

— Atta Pent, acesta nu-i talisman, un *saiwa tjalem*, cu un *kawes tjalok,* o prostie. Cine ți l-a făcut nu era doctor, era un zevzec.

— Domnule, dar mi-a fost de folos, zău!

— Ți-l tălmăcesc. Vei vedea ce trebuie să gândeşti despre el.

I-am tradus cum s-a putut în limba laponă. La cuvintele din urmă a sărit mânios şi a strigat:

— Vrei să-şi bați joc de mine? Nu scrie aşa.

— Ba chiar aşa!

— Nu-i adevărat, domnule!

— Va să zică eu mint?

S-a gândit nițel.

— Domnule, ai fost mereu bun şi serios cu noi. Acum glumeşti. Acest *saiwa tjalem* m-a mântuit din multe nevoi, dar cuvintele ce le-ai spus sunt urâte, mă jignesc. Ele nu pot ajuta cuiva, nici să-mi aducă îndărăt banii.

— Ai vorbit foarte drept. Şi eu am citit ce-i scris, n-am

adăugat nici un cuvânt, nici nu am lăsat vreunul! Aruncă hârtia, nu-i de nici un folos!

— O fi aşa? a întrebat el cu îndoială.

— Da.

— Domnule, eu am să pun hârtia asta la încercare!

— Cum?

— O port iar la piept. Dacă prindem hoțul, e bună. Dacă nu-l prindem, nu-i bună de nimic.

— Dovada asta nu-i de seamă, fiindcă vrei să prinzi hoțul cu ajutorul meu, nu cu al hârtiei. Vrei în adevăr să încerci? Du-te singur.

S-a răzgândit şi a zis:

— Ai dreptate. Am să fac altfel încercarea. Hoțul a ascuns banii. Dacă îl găsim, dânsul nu va mărturisi. O să-i dau hârtia asta. Dacă-l apără, atunci e bună, iar dacă găsim bani, atunci e adevărat ce mi-ai citit.

Era o judecată de lapon, dar fiindcă era vorba de ceva aşa de aventuros, m-am învoit.

— Bine, fie. Arată-mi urmele hoțului!

Am plecat prin pădure. După un sfert de ceas Am ajuns la un podiş pietros acoperit cu *genistră* închircită, peste care ninsese. Aici am văzut urmele a doi oameni.

— Să-ți spun locul unde ai ascuns banii? l-am întrebat.

— O să-l ghiceşti? a întrebat mirat.

— Hotărât!

Am cercetat ambele urme. M-am luat după una şi m-am oprit la o spărtură îngustă în stâncă.

— Aici au fost.

— Domnule, ai nimerit! a strigat el. În crăpătura asta ascunsesem pungile, pe urmă o ascunsesem cu zăpadă.

— Uită-te, aici ai stat aplecat când priveai banii. Aici a stat hoțul când te-a lovit.

— Cum vezi asta?

— O să-ți spun pe urmă.

Când străinul se oprise câtva timp în urma lui Pent, i se întipăriseră schiurile mai adânc în zăpadă. Lăsase urme vădite. Am băgat însă de seamă că unul din schiurile lui avea

la talpă o stricăciune lesne de recunoscut.

— Să-l urmărim? am întrebat.

— Da!

Am mers mai departe, afară din pădure, pe înălțimea goală, apoi am coborât în jos şi am dat în câmpie. Aici urmele pe zăpadă erau atât de slabe, încât se vedea că cel urmărit patinase cu schiurile în fuga mare. Am făcut tot aşa. Am înaintat cu iuțeala unui tren peste şesul scânteietor. Aşa că mergând astfel şi tot în partea asta, trebuia ca în două ceasuri să fim la cel mai apropiat vecin al lui Pent, la care fusesem de vreo două ori. Şi acela era bogat. Dar gospodăria lui era alcătuită numai din el, nevastă, o fată a lui şi un argat, care nu mi se păruse vrednic de încredere. Stăpânul lui ne spusese că venise din Norvegia şi că-l are în slujbă de vreun an. Un om care trece aşa singur peste munți sălbatici, de bună seamă că a avut o pricină nu vrednică de laudă de a-şi părăsi patria. De aceea, m-am gândit fără voie că el poate fi hoțul... Dacă presupunerea mea era cumva adevărată, atunci trebuia să mă aştept ca înainte de a fi ajuns în cortul stăpânului său, el trebuie să fi cârmit într-o parte ca să-şi ascundă banii. N-a fost aşa. Urmele mergeau tot înainte, drept. Vădit, hoțul era om neprevăzător, ori foarte îndrăzneț. De nu-şi dăduse măcar osteneala să se gândească la măsuri de pază.

Am mers deci tăcuți mai departe până am ajuns la cortul vecinului. Fiica lui era afară şi l-a vestit de venirea noastră. El ne-a ieşit înainte.

— *Tuina litja atna* – pace vouă, a zis Pent.

— *Uina, aj, aj* – asemenea, a răspuns el.

Pe urmă s-au îmbrățişat lepădându-şi măştile şi frecându-şi nasurile. Eu ca străin am scăpat cu o strângere de mână. Pe cele două doamne le-am salutat la fel. Pent a întrebat:

— Unde-i *teutnarul* tău, Pawek. Nu-l văd.

— E la vite. Uite-l.

Într-adevăr, l-am văzut la reni, care se căzneau să scurme muşchi de sub zăpadă.

— Are schiurile cu el? am întrebat eu.

— Nu, sunt atârnate acolo, la cort.

M-am dus aproape să le văd. La unul am descoperit numaidecât semnul de care am spus.

— Cheamă-l, avem de vorbă cu el.

La un fluierat ascuțit şi un bătut din palme, argatul s-a apropiat încet.

— *Puorest*! – Bună ziua! ne-a zis el cu cea mai nevinovată mutră.

— Schiurile astea sunt ale tale? l-am întrebat.

— Da, domnule, a răspuns el.

— Hai la cort, am de vorbit cu omul acesta.

Argatul a intrat fără împotrivire. Stăpânii au venit în urma lui curioşi. Pe gospodar îl chema Stalo, adică uriaş, deşi îmi venea aproape la umere.

— Attje Stalo, am zis eu. Argatul acesta va pleca în curând de la tine.

— Unde? a întrebat el mirat.

— La kittek – închisoare.

S-a ridicat speriat.

— Ce spui, domnule!

— Va merge la temniță.

— Pentru ce?

— Fiindcă-i hoț.

— Domnule, vrei să mă faci pe mine şi casa mea de râs?

— Nu. De ce să te batjocoresc? Eşti vecinul nostru! Am mâncat şi am băut cu tine, te iubesc pe tine şi pe ai tăi. Mă gândesc la fericirea şi pacea ta. De aceea îți spun: argatul e hoț.

Argatul nu răspundea, nici nu se mişca.

Cele două femei stăteau mute. Stalo a strigat:

— Domnule, dovada.

— Pe dată. Omul acesta a lipsit ieri ori nu de la cort?

— Da. L-am trimis alaltăieri peste drum la Arpen Rauna. Băieţaşului ei i-a ieşit întâiul dinte şi i-a dus întâiul ren dăruit de mine.

— Când s-a întors?

— Foarte târziu. Azi la vremea mulsului.

— Tata Pent are să-ți spună de ce s-a întors aşa de târziu.

Pent a povestit întâmplarea lui nenorocită. Argatul asculta liniştit fără a clipi. Ceilalți foarte ațâțați. După ce a povestit povestitorul, Stolo a întrebat pe argat:

— Ce ai de spus?

— N-am făcut asta, a răspuns liniştit.

— Minți!

— Jur că a fost altul. Eu n-am dat deloc pe la spărturile de gheață.

— Dar ei s-au luat pe urma ta!

— Se înşeală. Caută dacă am bani la mine.

— Vom căuta! a zis stăpânul.

Am căutat cu de-amănuntul prin hainele lui. Pe urmă în tot cortul. Nimic.

— Pe unde a fost după ce s-a întors? Am întrebat.

— Numai în turmă, a răspuns Stalo.

— Mai departe nu?

— Nu. Ieşiți niței din cort.

— Pentru ce? l-am întrebat.

— Vreau să vorbesc cu *cummusul* – toba fermecată.

Dânsul ştia că tata Pent mă are printre prietenii cei mai adevărați şi de aceea mi-a spus aşa, fără ocol, ce gândea să facă. Mulți laponi țin întrucâtva la credințele păgâne, din care face parte cea cu toba fermecată. Aş fi voit să fiu şi eu de față la vraja asta, dar a trebuit să mă supun dorinței gazdei. Nici femeile nu puteau fi de față, au părăsit cortul şi ne-am dus la turmă. Ar fi intrat bucuroase în vorbă cu mine, dar am apucat-o înainte şi mi-am pus schiurile să cercetez cu amănuntul împrejurimile cortului. Căci era vădit că banii îi ascunsese pe aici pe aproape. Urme erau destule, atât de cizme cât şi de schiuri şi trebuia să fiu cu luare aminte. Am ocolit mai întâi cortul şi turma în cerc mai mic şi pe urmă mai mare. În vremea asta femeile mă priveau dând din cap. N-am văzut nimic. Abia la al treilea ocol, mai depărtat, am dat de o singură urmă. La una din ele am văzut semnul ştiut. M-am luat după urmă. M-am dus la şanțul îngust care venea dinspre pădure. În şanț pe sub gheață curgea apă. N-am

înaintat nici cinci minute, că m-am oprit locului uimit. Descoperisem cea mai mare taină a unui lapon, anume *tiorfvigardi* al lui, un țarc făcut din coarne de ren, îngrădirea altarului păgân pe care fac jertfe. În mijloc era un *sait,* adică o piatră găsită în apă, de o formă ciudată. Deşi la aceste pietre nu se mai închină ca înainte vreme, totuşi *tiorfvigardul* e pentru lapon un loc sfânt, unde poate intra numai stăpânul casei. Tocmai acolo duceau însă urmele argatului. Am simțit că ascunzătoarea lui e aici. Cine şi-ar fi putut închipui că un lapon să ascundă lucrul furat într-un loc atât de sfânt!

Urmele duceau până în colțul al doilea al gardului de coarne. Aici se opreau, apoi se întorceau iar. Mi-am potrivit schiurile tocmai pe acele urme şi am ajuns astfel la locul şi în poziția în care stătuse argatul când a ascuns banii. Întâi am privit zăpada, cât era în jurul mâinilor mele. Părea neatinsă. Dar colo jos erau câteva stele de zăpadă care nu se aşezaseră prin plutire, ci le scuturase cineva jos de undeva. M-am aplecat şi am cercetat cu ochii prin crângetul coarnelor: tocmai acolo atârna ce căutam. Dar aşa de bine ascuns prin încâlceala de ramuri ale coarnelor înfipte, încât numai întâmplarea nu le putea descoperi niciodată. Era o pungă mare de ținut tutun. Iar când am pipăit-o, am simțit cele două pungi cu bani.

Am lăsat-o atârnată şi m-am întors repede îndărăt. Când am ajuns la cele două femei, am întrebat unde-i argatul. N-am mai aşteptat însă mult şi ne-au chemat.

Argatul Pavel mă privea batjocoritor.

— Domnule, i-am dat talismanul şi l-a ferit. Mi-a spus tata Pent. E bun, deci, acest *saiwa tjalem.*

— Aşa! am zis eu aspru. Unde-l are?

— Îl are la gât, dar o să mi-l dea îndărăt după ce-l va fi apărat.

— Ce a spus toba fermecată? am întrebat pe vecinul Stalo.

— E nevinovat, a răspuns vecinul. Hoțul a venit de la răsărit, zice toba fermecată. E un *kaimolats-pietnac* – un câine suedez. Care a şi fugit dincolo cu banii.

— Nu vă îndoiți?

— Toba nu se înşeală niciodată. E mai de crezut decât vorba unui *storfar* – preot care vorbeşte din Evanghelie.

— Nu huli, attja Stalo! Vorba tobei tale nu prețuieşte nici cât mărturia unui schi de rând.

— Glumeşti, domnule, schiul nu vorbeşte deloc.

— Vorbeşte mai lămurit, mai adevărat decât toba ta şi apără cele două pungi ale lui tata Pent mult mai bine decât *saiwa tjalemul* cel netrebnic.

— *Saiwa tjalem* e bun, a făcut Pent. Fă să vorbească schiul dumitale, domnule.

— Bine, o să-l auzi vorbind şi pe urmă o să arunci hârtia în foc!

Am ieşit din cort şi am adus schiul cu pricina.

— Schiul acesta e al tău? am întrebat pe argat a doua oară.

— Da. Şi a râs batjocoritor.

— Vedeți stricăciunea asta la talpă? Asta e gura care vorbeşte. S-a întipărit în zăpadă acolo unde Pavel a prădat pe tata Pent şi s-a întipărit pe tot drumul până aici. Ea mi-a spus că hoțul e el, ba îmi mai spune şi unde a ascuns banii.

— Ei, haide, zii odată să-ți spună locul, a rânjit argatul.

— Numaidecât, am făcut eu. Dar întâi ea îmi spune că ai pus amândouă pungile cu bani în punga ta de tutun, arată punga.

A rămas deodată grozav de încurcat.

— Am pierdut-o, a răspuns el uluit..

— Minți. Schiul acesta îmi spune că ai ascuns-o aici pe aproape. Veniți după mine!

Cât ai zice de trei ori „Tatăl nostru” am ajuns unde a ascuns punga lui de tutun cu carboavele de argint!

— Domnule, e adevărat? a strigat Pent.

— Da.

— Atunci îți jur să arunc în foc *saiwa tjalem* şi să nu mai ascult toba fermecată.

— Țin seama de vorba ce spui. Haide, băgați de seamă să nu ne fugă flăcăul.

Mergeam înainte, ceilalți în urmă. Când am ajuns la locul

unde se cunoşteau bine urmele argatului, am arătat pe zăpadă. Aplecați-vă şi vedeți cât de lămurit vorbeşte schiul acesta. Vorba lui e mai de crezut decât a tobei fermecate. Dar voi închideți ochii, nu vedeți, nu auziți nimic.

Am mers înainte, Pent şi Stalo veneau în urmă, argatul între ei, femeile în spate.

Am ajuns la îngrăditura de coarne, unde Stalo s-a cam supărat.

— Aici ne aduci, domnule? Nu ştii că locul acesta e oprit?

— Un om cinstit să nu vină în acest loc, dar un hoț are voie să-şi ascundă aici prada? Vecine Stalo, nu eşti creştin adevărat! Eşti păgân plin de păcate! Vezi, aici se isprăvesc urmele schiurilor, aici atârnă punga de tutun. Uită-te dacă e a argatului tău!

Impresia ce au făcut-o aceste vorbe şi mişcările ce le însoțea nu se pot descrie. M-am aplecat, am luat punga şi am ridicat-o în sus.

— El e. Este punga lui! a strigat Stalo.

Femeile au întărit şi ele spusele lui. Iar tata Pent a întins mâinile dornic:

— Domnule, deschide-o, oare pungile mele sunt acolo?

— Sunt, deschide singur!

A luat-o cu lăcomie, a desfăcut baierele. Şi a scos pungile sale cu bani.

— Să număr, a zis chircindu-se jos.

S-a aşezat îndată şi vecinul Stalo, precum şi femeile lângă el. Fireşte, erau dornice de a şti cât ascunsese Pent. Nimeni nu lua în seamă ce face argatul, care tiptil a luat-o la picior, ştergând putina.

L-am lăsat în pace. Putea oricum să fugă. Pedeapsa lui tot n-ar fi fost alta decât izgonirea din slujbă. L-am urmări însă încet, ca nu cumva să mai facă alt rău. S-a grăbit să şteargă un ren. I-a pus un căpăstru, l-a înhămat la o sanie veche, a luat ceva merinde şi peste câteva minute de la descoperirea pungii, argatul fugea în goana renului. Am mers numai până la marginea pădurii, de unde puteam să pândesc. Am auzit pe tata Pent strigând vesel:

— *Kvecte-lokke-nala* – o sută doisprezece tocmai! Da, sunt toți banii mei! *Herra!* Ude este *herra?*

— Aici, am strigat eu.

Au venit alergând.

— Domnule, ai dreptate, arunc în foc *saiwa tjalem!*

— Nici n-ai să mai întrebi toba fermecată?

— Niciodată! Ține, domnule, doi taleri din aceştia o sută doisprezece. Sunt foarte mulțumit şi ți i-ai câştigat.

Am împins la o parte mâna cu cei doi taleri şi i-am zis:

— Ține-i, nu-mi trebuie!

— Vai, domnule, cât eşti de bun! Hai repede acasă, să-i spun mamei Snjera cât sunt de fericit. Dar unde-i argatul?

— Acolo!

I-am arătat spre sania care se mai zărea numai ca un punct îndepărtat pe zăpadă.

— A fugit! au strigat cu toții.

— Lăsați-l în plata domnului, i-am rugat eu. Lăsați-l să-şi caute un alt stăpân!

— Ai dreptate! Să mergem repede, căci mama Snjera nu ştie unde suntem.

— Dar despărțirea nu a mers aşa de lesne, deoarece trebuia să gustăm zacuscă şi un gât de rachiu. După aceasta, am mai stat de vorbă despre întâmplare. În sfârşit, am plecat cu schiurile noastre îndărăt.

Cine-i tare în genunchi, aceluia nu-i vine greu să alerge cu schiurile, Tata Pent alerga mult mai uşor ca înainte, când nu avea de dus atâta argint greu.

În două ceasuri am ajuns la cort. Tocmai la vreme, căci cei de acasă începuseră a se îngrijora de noi.

Când stăteam în jurul focului la fiertura de urs, Pent a povestit toată întâmplarea. După aceea a început un potop de laude, care veneau din toate părțile. Unchiul Zette şi tânărul Neete mi-au strâns mâna mulțumitori. Kake Keira mi s-au închinat cu smerenie. Marja cea frumoasă însă zâmbea aşa de fermecător, că fața-i unsă aducea a şuncă scoasă din sosul de untură. Şi mama Snjera, bătrâna? Vai, ce mi-a fost dat să aud cu urechile! Cu glas îndulcit a zis soțului ei:

— *Atja, to nion estap* – Tată, îl iubesc!

Pe urmă s-a întors spre mine:

— *Tjalmit tappo. To mon kallkai tjulestet* – Închide ochii. Vreau să te pup!

S-a aruncat la mine cu o năvală, de parcă ar fi voit să mă mănânce în loc să mă sărute.

Aceasta a fost singura sărutare pe care am adus-o acasă din Laponia. Şi mărturisesc că n-am închis numai ochii, ci chiar şi gura.

Tata Pent ne privea chicotind glumeț, pe urmă a scos talismanul ce-l luase din cortul argatului lui Stalo şi l-a aruncat într-adevăr pe foc, zicându-mi:

— Domnule, fac ce am făgăduit. Mi-ai dovedit că *saiwa tjalemul* nu-i sfânt. Mânca-l-ar focul! Tu rămâi la noi cât pofteşti. Te iubim, eşti atât de înțelept şi prietenos, de parcă ai fi fiul sau fratele nostru.

Focul a mistuit rândurile necunoscutului păcălici. Sufletul poetului Heine va ierta pe tata Pent că n-a mai vrut să-i poarte versurile în sân, ca *saiwa tjalem!*

SFÂRŞIT

CUPRINS

I VÂNĂTOARE DE URS ALB.....3

II O SALVARE MIRACULOASĂ.....10

III HOŢUL TALERILOR DE ARGINT.....18

CUPRINS.....33